

У служби хуманости

**145 Година
ЦРВЕНОГ
КРСТА
Крагујевца**

ЧАСОПИС
ЦРВЕНОГ
КРСТА
КРАГУЈЕВЦА
ГОДИНА XI
БРОЈ 20-21
ДЕЦЕМБАР 2021

+ **Црвени крст Крагујевац**

**1876
2021**

Image: REUTERS/Susana Vera

ZAJEDNO SMO
#NEZAUSTAVLJIVI

Реч председника Црвеног крста Крагујевца

Прим. др Стеван Китанић

Реч председника

Година која је остала за нама почела је као година наде, вакцина и оптимизма, али ће бити упамћена као један од најстреснијих периода. Делатност Црвеног крста Крагујевац, била је ограничена, како одлукама Републичког штаба за ванредне ситуације, тако и могућностима

здравственог стања наших волонтера. На првом месту морам да се сетим свих, који су изгубили борбу за живот и да им се постхумно захвалим за све што су за живота учинили за наш град и нашу организацију, водећи се хуманитарним начелима и вредностима. Сви ми волонтери и запослени дубоко жалимо због њихове смрти, а сва наша размишљања су са њиховим породицама, пријатељима и колегама.

За све житеље нашега града 2021. година била је тешка, али наши волонтери су као и увек били спремни да помогну својим суграђанима, који су имали било који проблем. Можда је у односу на прошле периоде редовна делатност нашега рада била смањена, али не и воља и допринос свих волонтера, да својом хуманошћу и вољом, помогну на највишем нивоу.

Заправо сви волонтери крагујевачког Црвеног крста били су предани трансформацији овог ванредног времена у време добротe, као што је рекао председник IFRC-а, Франческо Рока.

Надам се да ћемо се у новој години вратити путовањима и узбуђењу које само путници осећају и знају док се пакују. Као искусни лекар, верујем својим колегама и научницима и очекујем важна открића која нас чекају и која ће нам лагано вратити ритам свакодневног живота.

Прим. др Стеван Китанић

Председник Црвеног крста Крагујевац

ИЗ САДРЖАЈА

Реч председника	3
Реч уредника	4
Владан Ђорђевић	6
Симбол племенитости	14
145 година Црвеног крста Крагујевца	15
Милутин Милутиновић	16
Допринос мед. радника	17
Незауостављива доброта	19
Позив младим волонтерима	26
Саветовалиште за неф. негов.	27
Добри телефон	28
"Заробљено време"	29

Издавач
Црвени крст Крагујевац

Штампа
Штампарија "Prodesign plus"
Крагујевац

За издавача
Невенка Богдановић

Тираж
500 комада

Главни и одговорни уредник
Др Љубиша Милојевић

Адреса редакције
Ул. Св. Марковића бр.7,
34000 Крагујевац, Србија
Тел. +381 34 332-617
331-737

Графички дизајн
Никола Богдановић

Сарадник
Стојанка Лековић

e-mail:
kraguevac@redcross.org.rs

Бесплатан примерак

ISSN 2217-7655

Штампање Часописа
помогао је Град Крагујевац.

Реч уредника

др Љубиша
Милојевић

Поштовани читаоци,
Драги Црвенкрсташи,

Унаточ тешке године свакодневне и свестране борбе са веома опасном пандемијом корона вирусом, нашли смо снаге да, уз подршку града Крагујевца, издамо и овај број часописа „У служби хуманости“ и заокружимо десетогодишњицу његовог редовног публикавања и транспарентног бележења свих хуманитарних активности. Можемо слободно истаћи да нам часопис омогућава да успешно сачувамо вредну прошлост, да сагледамо нашу изузетно ангажовану садашњост, односно тренутну мисију и да све оно што данас радимо, чинимо најбоље што можемо (уз пуну сарадњу са матичном организацијом Црвеног крста Србије и одговарајућим органима Града), придржавајући се законске и правне регулативе наше земље уз пуно поштовање принципа Црвеног крста, стално имајући у виду нашу визију даљег развоја Црвеног крста.

Такође, ове године смо обележили 145 година постојаног деловања како матичне организације Црвеног крста Србије тако исто толико „старе“ организације Црвеног крста Крагујевца.

Управо зато смо врло поносни што нам је изузетан хирург уважавани професор медицинског факултета у Београду, академик, актуелни председник Српског лекарског друштва, Радоје Чоловић, позитивно одговорио на нашу молбу, пославши нам у писаној форми своје виђење комплетног живота и бројних крупних остварења великана српске медицине Владана Ђорђевића, првог српског хирурга, знаног професора медицине, академика, а оснивача Црвеног крста Србије и такође, оснивача Српског лекарског друштва, које је штампано у овом нашем часопису у историјском делу.

У историјском делу часописа је штампан, у целини, рад групе аутора из Крагујевца, прочитан на овогодишњим Октобарским здравственим данима са међународним учешћем „Допринос Милутина Милутиновића

(1933-2014), великог просветара, доктора књижевних наука, развоју здравства Крагујевца“. Његово дело је толико велико и у области хуманитарног рада Црвеног крста да га треба памтити трајно и користити његово ненадмашно искуство дугогодишње сарадње просветних и медицинских радника и у будућности.

Наравно да у историјском делу треба обележити 150-годишњицу од формирања Службе тражења, где је рад волонтера Црвеног крста Крагујевац јако запажен. Изложба „Заробљено време“, која је тим поводом приказана у Свечаном салону града Крагујевца је потресно деловала на све присутне људе, односно рођаке и пријатеље несталих лица.

Наравно да ће активност Црвеног крста Крагујевац у борби са корона вирусом ангажовањем свих његових снага волонтера и других активиста Црвеног крста, чланова професионалног дела, када ова невоља прође бити, сасвим сигурно, оцењиван највишим оценама и уписан у вечиту историју делања Црвеног крста. О томе, у овом часопису говориће непосредни носиоци ове изузетно тешке, ризичне али и врло креативне делатности. Многи од њих су и носиоци високих признања за такав рад.

Већ годинама Црвени крст Крагујевац са Црвеним крстом Србије, Међународним комитетом Црвеног крста и највишим представницима Републике Србије и Крагујевца спроводи традиционалну комеморацију посвећену др Елизабети Рос и њеним сарадницама као и целокупном медицинском особљу преминулом у време ужасне епидемије пегавог тифуса у нашем граду за време Великог рата. Због мера заштите од корона вируса број званица је био мањи. Након свечаног пријема у Градској управи, одржан је помен на Варошком гробљу. Венце су положили у име амбасада, војни аташе Велике Британије, представник Града, представник Министарства за рад, борацка и социјална питања, представници Међународног Црвеног крста, Црвеног крста Србије, Универзитета у Крагујевцу, Шумадијског управног округа и представници ОТЈ "Др Елизабет Рос".

Хтео бих да нагласим да је Црвени крст у Крагујевцу сарађујући са одговарајућим институцијама града Крагујевца остваривао све оне бројне редовне радне задатке (који се раде и ван короне), добро планиране уз пуно поштовање одлука Кризног штаба.

Активност везана за рад Народне кухиње је спроведена баш онако као да короне није ни било, захваљујући огромном ангажовању волонтера Црвеног крста, подршке Града и великог броја донатора.

Посебно издвајамо давалаштво крви које је и ове године било веома успешно и да је, по шести пут остварило признање „Најхуманија средина“. Оно што нас све одушевљава да се број даваоца крви не смањује, односно да се у великом броју укључују нова – млада лица. Као и увек врхунске резултате је остварио „Клуба 25“ омладинске теренске јединице „Др Елизабет Рос“, која је на челу ове активности у нашој средини.

Наравно, Кутак за квалитетније старење, држећи се свих упозорења на заштиту од корона вируса је остварио свој план рада. Новина је да је уведен „Добри телефон“, преко кога су се сва старија лица и инвалиди могли добити потребне информације везане за корону, односно примали су психосоцијалну подршку.

Такође, прошле године уведено Саветовалиште за неформалне неговатеље зависних особа које ефикасно ради и ове године.

Црвени крст је и у доба короне редовно спроводио акције Селу у походе. Ове године у шест села екипа састављена од стручних лица се бавила подизањем здравствене превентиве и у свом фокусу имала обавештења о значају утицаја короне на здравље и у поступцима како да се оно заштити (спровodeћи све врсте превенције, ношење маске, хигијене руку, избегавајући места већих окупљања, поштујући физичку дистанцу избегавајући контакте са болесним и могућим носиоцима инфекције и свим другим одлукама кризног штаба). Вакцинација становништва против короне нам је у центру свега тога делања.

Веома смо задовољни реализацијом вежбе „Систем 2021“, због чега смо и специјално похваљени.

Срећни смо, иако знамо, да овим бројем часописа не можемо поменути сваку активност која је у протеклих годину дана изведена. Црвени крст има и друга гласила

о томе: веб-сајт, фејсбук, инстаграм, али су делатност Црвеног крста редовно пратила и друга средства јавног информисања, посебно РТК и бројни интернет портали. Наравно да је свака од ових активности записана у Извештају о раду и Плану рада Црвеног крста Крагујевац. Зато сматрамо да је значајно у овом тренутку и да се захвалимо свим добротворима који су било коју врсту помоћи пружили Црвеном крсту Крагујевац у свим облицима помоћи за добробит корисника те помоћи.

Ипак, оно што у срце погађа сваког хуманисту, такве су и помоћи које неки наши бивши и садашњи добротворитељи Црвеног крста, иако живе и раде у иностранству, настављају да реализују у нашој средини (као на пример Миодраг Стоиловић, новинар, сада пензионер, његова ћерка Сунчица и унук Сара и Теса Гетер које или раде или уче школу у Енглеској, а сваког лета, једно време проводе у непосредној активности нашег Црвеног крста, пружајући чак и финансијску потпору томе раду, као и многи други).

У визији даљег рада и развоја Црвеног крста и о оваквим добротворима морамо значајно водити рачуна.

С поздравом!

Чувајте се, мало се одморите па наставите са праћењем целокупног нашег рада.

Донатор Миодраг Стојиловвић са породицом којој је донирана помоћ

Владан Ђорђевић - оснивач Српског друштва за приватну помоћ ратним рањеницима и болесницима (Српског друштва Црвеног крста)

проф. др
Радоје
Чоловић

Кад је средином августа 1870. године у француско-пруском рату стигао у помоћ пруском војном санитету, др Владан Ђорђевић је био изненађен да рањенике обеју зарађених страна у позадини лече искључиво цивилни лекари а негују добровољне болничарке. О томе је писао у свом другом *Војно-лекарском писму* и детаљно говорио у „јавним предавањима“ која је у корист херцеговачких устаника, у дворанама београдске Грађанске касине држао 2. јануара 1876. године, а ускоро и објавио у књизи *Црвен крст на белој застави* у којој је написао:

„Када сам у августу 1870. године био у Мајнцу, да се као драговољац - лекар понудим на службу у немачким војскама за време рата, једна ми се ствар учинила необична. На железничкој постаји, под једном грдно великом дугачком шупом, беше импровизиована болница са дугачким низом сламњача на патосу, и на тим сламњачама видех грдно гомилу рањених Немаца, Француза и Туркоса, за које ми рекоше да су онога часа стигли са крвавих војишта у Француској, и да ће их чим се ту мало поткрепе ... и чим им се ране оперу и превију, послати на паробродима низ Рајну даље, у резервне ратне болнице“.

„На толико рањеника не видех ни једног војног лекара. Сви лекари који превијаху ране беху у цивили, сви људи који им помагаху у томе послу беху грађани из Мајнца, њихове жене, њихове сестре и кћери, и све то мушкиње и женскиње носаше око леве мишице знак, белу траку од платна са црвеним крстом у среди“.

„Истота дана састао сам се са др Шмитом, јединим војним лекаром, који беше остао у Мајнцу, и он ми је ту загонетку протумачио овако: „Ми имамо преко две хиљаде војних лекара, уз њих се придружило још две хиљаде цивилних, који су се понудили исто као и ви, да служе у нашој војсци за време рата, па опет једва ће то бити доста за помоћ у првој линији на завојишту и у ратним болницама. Овамо дакле, у пограничним гарнизонима, остављен је само по који уморни старац ... а службу у свим болницама државним и приватним, које су све већ пуне рањеника, врше цивилни лекари са болничарима и болничаркама, које нам на хиљаде даје наша дивно организована драговољна приватна помоћ рањеницима и болесницима. Сви они људи које сте видели на железничкој постаји са санитетским знамењем на левој мишици, све су то

чланови наших драговољних приватних друштава за помоћ рањеницима и болесницима, а таквих друштава имамо данас у Немачкој преко две стотине“.

„И док сам на пароброду Јозеф Милер распоређивао рањенике по резервним ратним болницама дуж Рајне (од средине августа 1870. до средине јануара 1871. примедба РЧ), свуда сам налазио велике резервне болнице са стотинама постеља, са обилатим лекарским, апотекарским и нудилачким особљем, са најпотпунијом спремом, и то све беше поникло приватном иницијативом, све то беше подигнуто и издржавано скоро годину дана једино приватним средствима тих драговољних дружина“.

„Када сам доцније, у зиму те године, постао лекар једног одељка у великој резервној ратној болници у Франкфурту на Мајни (вероватно од средине јануара до средине априла 1871. - примедба РЧ), у којој сам служио три месеца, ту сам тек имао прилике да видим, како је чисто и узвишено било одушевљење у оних људи и оних жена које понеше санитетско знамење“.....„За три месеца ...„, прошло је кроз нашу болницу близу хиљаду болесника и рањеника. Све што је било потребно да се подигне и намести та болница, све што је требало за лечење, храну, преобуку те хиљаде људи, 16 лекара, цело болничарски персонал, све је то о свом трошку издржавало франкфуртско друштво за приватну помоћ, а осим наше болнице издржавало је једну исто тако велику болницу с оне стране Мајне у Саксенхаузену и трећу у самој вароши. Поред најмљених слугу и болничара, у свакој бараки, служила је од јутра до мрака и по једна госпођа из најбољих грађанских и племићких кућа“.

„Те госпође су асистирале при најгрознијим операцијама, вршиле сваку заповест лекарску најсавесније и сопственоручно, не плашећи се од крви, не гадећи се од гноја, већ непрестано помишљајући, да су оне сад и отац и мајка тим јадним рањеницима. У мом одељку беше највише рањених Француза, па је била радост за свако филантропско срце видети, како те племените жене негују и своје горде непријатеље“.

„По ваздан су се те благословене жене бринуле за сваку и најмању потребу болесника и рањеника, по ваздан крпиле шиле и рубиле, управљале у кујни и у перионици, писале овоме болеснику писмо кући, тешили оног јадника, који је на самрти, и трудиле се да му буду уместо најближега рода, једном речју те жене беху анђели по стрпљењу, по милосрђу, по издржљивости крај болесничких постеља“.

„Ја сам прошао с транспортима рањеничким два пута чак до Франкфурта на Одри, видео сам све болнице у

Берлину, и у њима сам видео као прости болничарке Кнегињу Бизмарковицу, грофицу Роановицу и т.д. Једном речју, од царице Августе, која је заштитник свију главних драговољних дружина за помоћ рањеницима и болесницима, па до најсиромашније раденице, све то беше притрчало у помоћ било својим новцем, било својом личношћу. Изгледаше ми, као да се цео немачки народ поделио у две половине. Једна беше изашла са оружјем у руци да брани слободу и част отаџбине, да брани уједињење немачког народа ... а друга половина беше такорећи напустила све своје приватне послове,

па беше посветила целу своју снагу неговању и лечењу рањеника и болесника, беше се посветила старању за њихове остављене и уцвељене породице, за њихову сирочад“.

После таквих искустава у француско-пруском рату, др Владан Ђорђевић је настојао да се и у Србији оснује **Приватно друштво за помоћ ратним рањеницима и болесницима**.

Рачунајући да „Уједињена омладина српска“ има боља организациона искуства од евентуално каквих других

Петој скупштини уједињене омладине српске

где буде.

Драга браћо!

Ево већ трећа скупштина како поред најбоље воље несам у стању да будем међу вама. Прикљњем вас да ми то не урачунате као нехатост према нашем светом задатку, као малаксавање у радњи за постизавање узвишене мете омладинске. Уверавам вас поштеном речју, да сам се за цело то време трудио, што сам умео и могао боље, како би се што спремнији у својој струци вратно домовини, како би са што поузданијом снагом стао у редове омладинскога фаланкса за слободу и уједињење народње. Та иста жудња узрок је, што ево већ неколико недеља не знам ништа шта бива у нашим отачаственим земљама, што не знам да ли је, и куда је сазвана пета скупштина омладинска, те с' тога сам ево припуђен да вам један предлог саопштим преко једног од наших листова, преко „Србије“, и ако сам баш зањ мислио да ћу га моћи лично предати и заступати у вашој средини.

Ја предлажем да скупштина донесе ову одлуку:

„Српска уједињена омладина, скупљена на својој петој редовној скупштини, саслушавши дотичне предлоге и узевши у обзир:

1. Како је према данашњим политичким одношајима могуће да ће се државна судба српскога народа почети брзо решавати.

2. Како је бар вероватно да ће наш царштај доживети ту величанствену ал' ужасну и огромну борбу за ослобођење и братско уједињење балканскога тропоља.

3. Како је извесно да ће у тој борби многе стотине наше рођене браће изгубити свој живот те тако оставити без заштите своје породице и своју сирочад, а друга браћа такође стотинама остати богаљи и за цео живот неспособни да набаве себи и својима насувни хлеб.

4. Како је из свију досадашњих ратова доказано, да је скоро половина рањеника, и то често таквих који би иначе могли савршено оздравити, умирао само с тога што није било на време довољне помоћи и неге.

5. Како се при великом рату од 1866. *искусило*, да је организована драговољна народња помоћ и нега рањеницима и болесним војницима помагала бар толико исто ако не и више од скупљеног и дуго спреманог државног војног санитета.

6. Како нема сумње да та драговољна помоћ рањеницима и болесним војницима од стране народа самог, не би ни из далека била од таког благослова као што се на делу показало, да није годинама спремана *пре него што се могло помишљати на какав конкретан рат*, како дакле рањеници и сирочад оних војника што су погинули у крвавој борби за уједињење немачкога народа, имају само томе да захвале за олакшање своје судбине што се за времена организовања и спремила народња помоћ,

решила је и решава :

I., да се стални годишњи одбор омладински на време постара да покуша све кораке који су могући, не би ли уједињена омладинска српска, као преставник морално-уједињеног народа српског, могла приступити женевској конвенцији од 22. Августа 1864. За утољавање тешке судбине оних војника који у рату допаду рана.

II., да стални годишњи одбор омладински учини све што је могуће да се у сваком месту у коме има пријатеља српској народној слободи и уједињењу, што скорије образује *омладинско друштво за помоћ и неговање рањеника наше народне војске* и за помагање сирочади коју оставе након себе наше сјајне жртве за слободу.

Тако решено и одлучено у... састанку пете скуп. ујед. ома. српске у... 1870.“ —

То је мој предлог. Ја га препоручујем патриотском и човечно-милосрдном срцу свакога члана скупштинског. —

Да живи братска љубав, неугасно одушевљење и неуморан рад свију чланова омладине народње!

Др. Владан Ђорђевић.

дружина или група, др Владан Ђорђевић је први предлог дао у писму насловљеном „Петој скупштини Уједињене омладине српске“, првој која буде одржана или како је додао „где буде“, које је објављено у Каљевићевој Србији 2. септембра 1870. (по старом календару) у коме је предложио да она оснује „**Омладинско друштво за помоћ и неговање рањеника наше народне војске и за неговање сирочади коју оставе након себе наше сјајне жртве за слободу**“. То значи да је писмо морао написати само који дан након разговора са горе поменутих др Шмитом.

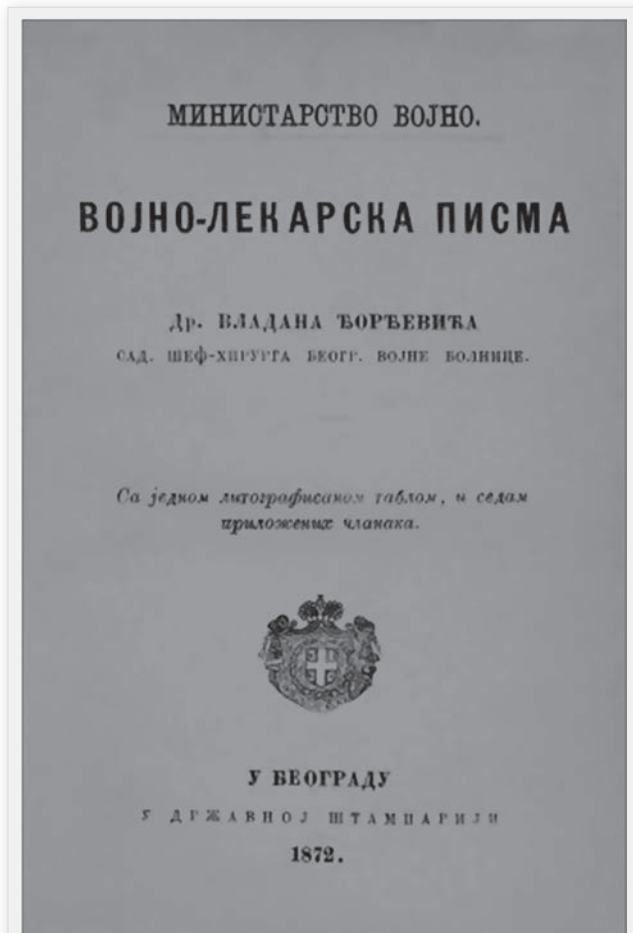
Било је јасно да предстоје ослободилачки ратови за коначно ослобођење који ће донети много рањеника и да се то треба припремати. Одзива није било па је др Ђорђевић са жаљењем доцније писао да „тај цвет српске интелигенције ондашње, који је имао пуна уста фраза о српском ослобођењу и уједињењу, није ни осврнуо главе на тај гласак, он је имао пуне шаке посла у борби либерализма са радикализмом“.

Други предлог дао је у другом *Војно-лекарском писму* које је написао 8. јуна 1871. године. Иначе сва три Војно-лекарска писма, писана из Беча 1, 8, и 16. јуна 1871. објавио је 1872. године као књигу, коју је наградило Министарство војно. У том другом писму предложио је да „**приватну, драговољну, братску помоћ жртвама рата од стране грађанских мушких и женских лица треба почети оснивати одмах**“, јер ће бити „**касно ако се потреба за њом увиди тек кад буде букнуо рат**“ и да се „већ показало корисним да у ратно доба приватном помоћи, бреме и финансијски терет треба скинути с леђа државне касе, чак и у много богатијим земљама него што је Кнежевина Србија“. Предложио је да се одмах „овога посла прихвате женска чељад из бољих кућа“, па је навео да је „у прајским (пруским – примедба РЧ) лазаретима као просте нудиље видео жене прајских принчева, министара, највећих благородника“, да је у одељењу професора Есмарха у Берлину као просте нудиље „видео жену канцелара Бисмарка, жену војног министра Роана и друге“, па ако је тако нешто могуће „у земљи са 1.000. годишњим сталезним предрасудама, зашто то не би ишло у земљи, у којој нема никаквих других разлика до по личној вредноћи и поштењу?“.

Предложио је и да се одмах почне са „прикупљањем и чувањем санитарског материјала“. Како одзива није било, др Владан Ђорђевић је само могао разочарано констатовати да „они који су то прочитали сигурно би се на прсте могли избројати“.

По трећи пут др Владан Ђорђевић је предлог поновио изнео 1872. године кад је био „општинар“ Београдске вароши и кад се zaloжио да се почну подизати **хуманитарни заводи** који су потребни, не само у ратно, него и у мирно доба. На седници одржаној априла 1872. године „цифрама је показао да је могуће задовољити све те потребе за целу земљу без иједне паре приреза“. Због тих предлога, био је нападнут као „паликућа и пустахија“, тако да је и тај предлог пропао.

Четврти покушај „да се оснује по Србији једна мрежа од дружина и одбора који би у мирно доба спремали све што треба рањеницима и болесницима у ратно доба“ др Владан Ђорђевић је учинио крајем 1875. године, понудивши се да у *Грађанској касини* одржи два предавања „у корист херцеговачких рањеника“ (Грађанска касина је установљена 1869. на горњем спрату велике зграде друштва „Слоге“ на углу улица Кнез Михаилове и Краља Петра на месту где се данас налази зграда Задужбине Николе Спасића. Имала је

Књига *Војно-лекарска писма* објављена 1872. године

велики значај за живот Београда и за развитак и напредак српског друштва. У њој се „сабирало све што је угледније“, одржавана су „јавна предавања“ из свих области науке и живота, држане беседе, концерти, и (породичне) забаве. У њој су поред Српског друштва Црвеног крста основано и Удружење новинара и још нека друштва).

Овог пута Ђорђевић је био много спремнији јер је већ имао искуства са оснивањем Српског лекарског друштва, које такође није ишло лако. Схватио је да се за оснивање **Приватног друштва за помоћ ратним рањеницима и болесницима** и сам мора боље припремити и да то мора урадити преко неке, у српском друштву познате и уважене институције, каква је била Грађанска касина.

Кад је његов предлог прихваћен, он је 2. и 8. јануара 1876. (по старом календару) одржао је два „јавна предавања“ у препуној сали *Грађанске касине*.

Предавања је ускоро објавио у књизи Црвен крст на белој застави, најпре у засебном издању, а затим под насловом „*Јавна предавања Владана Ђорђевића*“, у којој су заједно објављене књиге *Црвен крст на белој застави* и *Да помогнемо браћо, правој сиротињи нашој*.

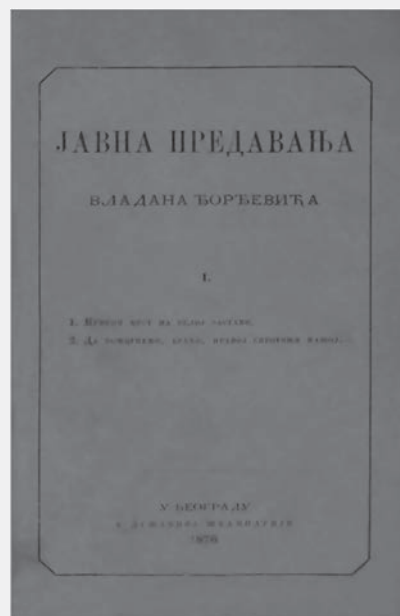
За припрему предавања, Ђорђевић је проучио скоро 40 књига, мемоара, брошура и чланака о „приватној помоћи“ ратним рањеницима и болесницима. Део првог предавања посветио је историјату милосрђа и „приватне помоћи“ која је указивана рањеницима и људима у невољи, почев од грчког историчара Ксенофонта па до тог доба. Највише се задржао на књизи Анрија Динана, учесника битке код Солферина која се одиграла 24. јуна 1859. године између француске војске и војске Пијемонта-Сардиније које у

предводили Наполеон III и Виктор Емануел II на једној страни, и војске Аустрије коју је предводио цар Франц Јозеф на другој. Књигу је годину дана касније објавио под насловом „*Un Souvenir de Solferino*“ (Успомена на Солферино). У тој бици, је учествовало око 350.000 војника. Било је око 6.000 погинулих и око 40.000 рањених. Многи рањеници нису добили медицинску помоћ, или је она каснила и до 36 сати. Шта више, често није било никога ни да их напоји. Дешавало се и да се сахрањују рањеници који су изгубили свест због крвављења и изнемоглости. Ломбардијски сељаци су са погинулих скидали обућу и одећу, при чему нису били поштеђени ни рањеници.

Динан иначе није био учесник битке већ се се ту нашао скоро случајно пошто је био пошао да се из неких својих разлога сретне са Наполеоном III. Ужаснут оним што је видео, Динан је написао поменути књигу.

Динанова књига је побудила интересовање у цивилизованим земљама Европе, што му је омогућило да започне акцију за оснивање једне међународне организације која би имала своје одборе у свим земљама и која би се старала да рањеници свих зарањених страна буду заштићени, да им се указује помоћ и од непријатељске стране и да у рату буде заштићено целокупно особље, лекари, сестре, болничари и помоћно особље које им указује помоћ. Предложио је оснивање „*помагачких друштава*“, чији би чланови помагали извлачење рањеника из борбе, помагали у завојштима и при транспорту рањеника у ратне болнице, која би оснивала и држала своје болнице и олакшала тешко бреме које у рату пада на државу. У Женеви је још 1828. било основано друштво *La Société genevoise d'utilité publique*, чији члан је био и Динан, које је имало циљ да „*потпомаже развитак човекољубља*“. На седници од 9. фебруара 1863. године, Друштво је разматрало предлог Анрија Динана „да се још у мирно доба оснују помагачка друштва, која би имала задатак, да у ратно доба указују прву помоћ рањеницима, спремивши за тај посао одушевљене и способне драговољце“.

Двадесет шестог октобра 1863. одржана је међународна конференција 18 изасланика 14 влада, 6 изасланика разних друштава и 7 „без мандата“. После четири дана, Конференција је донела одлуку у 10 тачака, коју са малим адаптацијама дајемо онако

Књига *Црвен крст на белој застави* (1876), као самостално издање
Књига *Јавна предавања Владана Ђорђевића* у којој је штампана заједно са књигом
Да помогнемо браћо, правој сиротињи нашој

како је у својој књизи Владан дао.

Предложено је:

1. Да се у свакој држави и свакој земљи оснује по један (главни) Одбор са задатком да у случају рата свим средствима притекне у помоћ војно-санитетској служби,
2. Да се за помоћ том Одбору могу образовати Пододбори подређени Главном одбору,
3. Да сваки одбор ступи у везу са владом своје земље, да би она у случају потребе прихватила његове услуге,
4. Да у мирно доба, одбори и пододбори припремају све што је неопходно за случај рата, нарочито материјал и да едукују добровољне болничаре за ту службу,
5. Да у ратно доба одбори зарањених страна свим средствима помажу својој војсци, спремају и у посао уведе добровољне болничаре, и у договору са војним властима оснивају установе за лечење рањеника и да се за помоћ могу обратити и одборима неутралних држава,
6. Да одбори на позив или уз допуштење војних власти на бојиште шаљу добровољне болничаре, који се стављају под команду војних власти,
7. Да добровољни болничари од својих одбора добијају све што им је потребно за издржавање,

8. Да у свим земљама носе заједничко обележје - белу повеску око леве руке са црвеним крстом на њој,
9. Да се одбори и пододбори разних земаља могу састајати на међународним конгресима ради размене искустава и договора о мерама које би требало предузимати у циљу бољег остварења својих задатака и
10. Да се међусобна обавештавања одбора разних држава (за сада) одржавају преко одбора у Женеви.

Осим ове одлуке, Међународна конференција усвојила је и „*жеље*“:

1. Да све владе дају највишу заштиту одборима који се буду образовали у њиховим земљама, и да им колико год је могуће олакшају остварење постављених циљева,
2. Да зарањене стране прокламују неутралност амбуланти и ратних болница, званичног и приватног санитетског особља, рањеника и становника из околине, који им притекну у помоћ,
3. Да се установи јединствено обележје за санитетско особље свих армија, или бар за сво санитетско особље једне војске, и
4. Да се у свим државама усвоји јединствена застава за завојшта и болнице.

Конференција је у ствари изразила оно што се већ било исказало као општа потреба, па је већина европских држава прихватила изнете предлоге и почело је оснивање „*приватних друштава за помоћ рањеницима*“. Већ 1864. године у више земаља основана су друштва у која су се укључили људи из највиших друштвених слојева, мушкарци, жене и девојке, који су се посветили остваривању циљева Друштва.

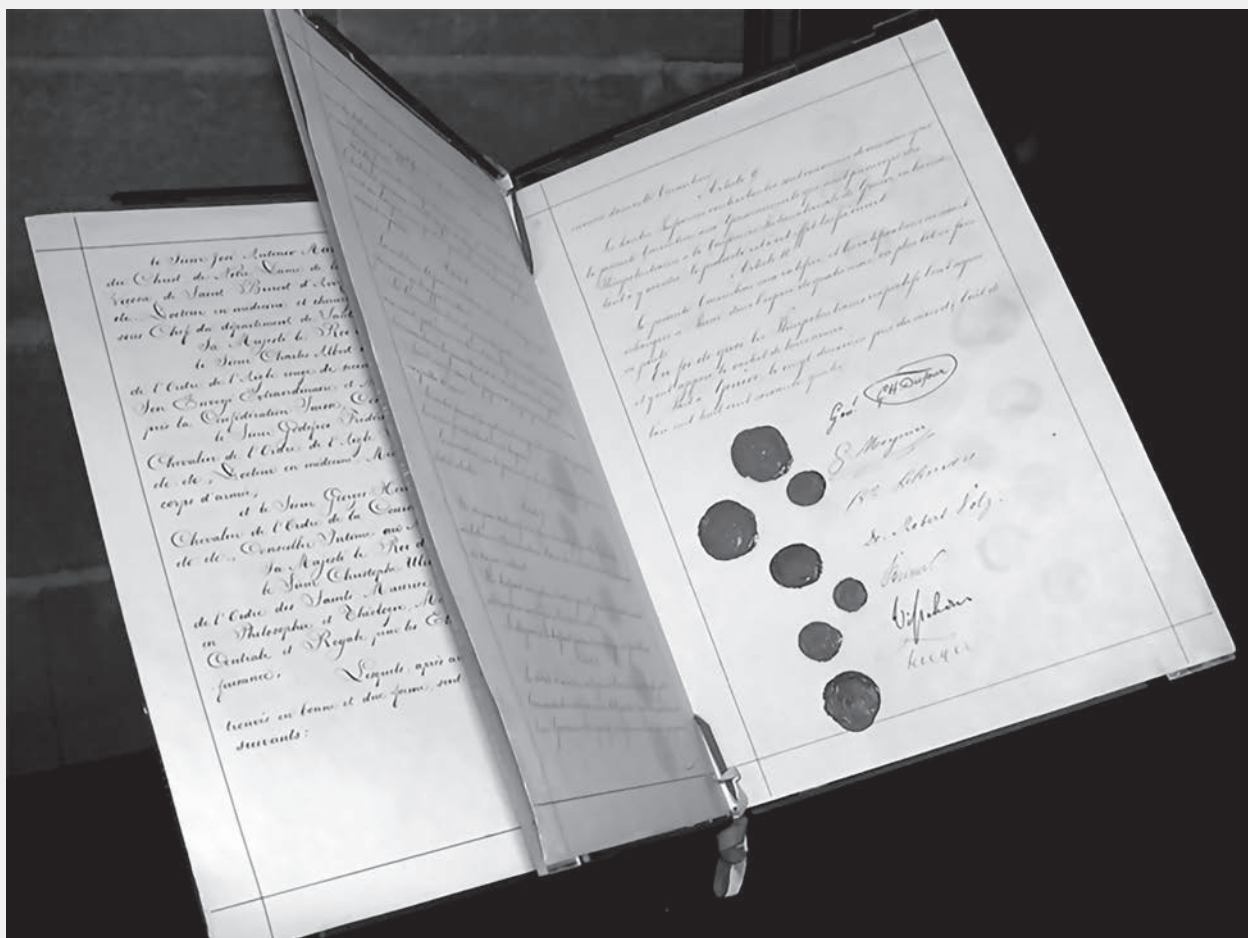
Влада Швајцарске федерације је 6. јуна 1864. године позвала све европске и неколико америчких влада да пошаљу своје пуномоћнике на конгрес у Женеву, како би се договорили о једном *међународно-правном уговору за олакшање судбине ратних рањеника*. Конгрес је почео 8. августа 1864. са намером да се у међународно право унесе начело *неутралности рањеника и целог особља које је ангажовано у давању помоћи*, што је свечано прихваћено *међународном конвенцијом* 22. августа 1864, коме су приступиле скоро све европске земље (Кнежевина Србија је Конвенцији није одмах приступила већ тек 24. марта 1876. године – неколико дана пред Први српско – турски рат).

Конвенција је садржавала одредбе:

1. Да се у време рата завојшта и војне болнице признају као неутралне, да их зараћене стране поштују и бране све док у њима има рањеника, а да неутралност престаје ако завојшта и болнице чувају оружане снаге,
2. Да болничко и особље завојшта, лекари, апотекари, болничари, носиоци рањеника, војни свештеници,

и др. уживају неутралност докле год прикупљају рањенике и помажу им,

3. Да то особље може наставити свој посао и кад падне у руке непријатеља, да и тада, ако хоће, може слободно отићи за својом војском, а ако остане да негују своје рањенике и болеснике, војска у чијој су надлежности, чим заврше свој посао, има их предати предстражама непријатеља (тј. војсци којој су припадали),
4. Да опрема војних болница остаје под влашћу ратних закона и да санитетско особље тих болница при повлачењу може понети само своју личну имовину, за разлику од амбуланти које задржавају сву своју опрему,
5. Да становници земље који притекну у помоћ рањеницима у којој се воде борбе, остају слободни, тј. не сматрају се заробљеницима и да војне старешине зараћених страна имају дужност да их обавесте да ће се сматрати неутралним уколико буду помагали рањеницима и да ће сваки поједини рањеник представљати заштиту куће која га је примила на лечење, да се у њу не могу усељавати трупе победника, и да ће ратне намете плаћати мање него други,
6. Да свака зараћена страна мора сакупљати и лечити рањенике обе зараћене стране и да, чим то околности допусте, ако се обе стране договоре, армијски команданти могу међусобно разменити рањенике, да се рањеници који су по оздрављењу постали неспособни за војну службу одмах шаљу својим кућама а они који после оздрављења буду способни

Женевска конвенција из 1864. је допуњавана 1906, 1929, и 1949. а 1977. усвојени су нови амандмани

за војну службу, имају се ослободити ако дају реч да се у томе рату више неће борити, и да су транспорти рањеника и пратећи персонал имају сматрати потпуно неутралним,

7. Да свака војна болница, свака амбуланта, сваки санитарски транспорт, поред своје државне, има и заједничку санитарску заставу, да сваки члан санитарског особља носи санитарске ознаке које издају војне власти, и да се на санитарској застави и на знамењу налази црвен крст на белом пољу,
8. Да су за потпуно извршење конвенције, према упутствима својих влада и према главним начелима њеног уговора, одговорни главни команданти зараћених страна,
9. Земље које су конвенцију већ прихватиле, одлучиле су да понуде и осталим владама, које нису могле послати своје пуномоћнике на овај Конгрес, да Конвенцију накнадно прихвате, и да ће се
10. Конвенција потписивати у Берну, што је пре могуће, а најдаље за 4 месеца.

Пошто је Женевска конвенција прогласила неутралност „помагача“, оснивање „друштава приватне помоћи ратним рањеницима и болесницима“ узела су велике размере.

У предавањима и у књизи, др Владан Ђорђевић је **изнео убедљиве аргументе у прилог оснивања таквог Друштва у Србији, у којој су се очекивали ратови за пуну самосталност и за ослобађање осталих српских земаља**. Било је очигледно да су их присутни добро примили а пре свега руководство *Грађанске касине*, тако да је могао прећи на други део тј. да предложи организациону структуру Друштва.

Предложио је да се у Београду оснује „**Централна управа приватне помоћи за ратно доба**“, или да се „**нека од већ постојећих дружина, н. пр. Грађанска Касина са београдским женским друштвом приме тога посла**“. Сугерисао је да би те две дружине могле изабрати „**нарочити извршни одбор, који би се попунио свима стручњацима и свима вишим грађанским чиновницима у престоници, који би изјавили своју готовост, да цело своје слободне време посвете целима приватне помоћи**“, не сумњајући у „**готовост тих родољуба и филантропа, којима ће се управа обратити**“.

Предложио је да се у **мирно доба дружине баве помагањем „погорелаца, оних који страдају од епидемија, од поплаве, града, оних који се осакате па нису више у стању издржавати своју породицу“** и подизањем „**хуманитарних завода за слепце и богаље, за сирочад и нахочад, итд.**“ и да се тако припремају да „**са пуним рукама притрчи у помоћ ... кад букне рат**“.

Предложио је да се у *Управу друштва* приватне помоћи или њен *Централни одбор* у Београду укључи „што више имућних људи, што је могуће више признатих, опште поштованих људи и што је могуће више ... људи који се разумеју у вођењу већих домазлука“ а који не подлежу мобилизацији у случају рата. Након што би тако конституисани *Централни одбор* од власти био потврђен као јавно друштво, требало би да се изда проглас и позив целом народу, свим варошима и паланкама са позивом на оснивање окружних и месних друштава за помоћ рањеницима и болесницима.

Да би проглас био што успешнији, предложио је да „*Централни одбор* разашље своје најодличније чланове из унутрашњости ... да својом личном интервенцијом осигурају да се бар у сваком окружном месту подигне по једно друштво или одбор, да тима дружинама разјасне, како целу општу, тако и путеве којима се она постизава“. Сугерисао је да се такви изасланици пошаљу у српске вароши Аустроугарске, да би се и у њима основала таква друштва, која би била у вези са *Централним одбором* у Београду. Сматрао је и да треба одмах ступити у „свезу са Цетињем“ (тј. Црном Гором) и са *Централним међународним друштвом за приватну помоћ* у Женеви и са сличним друштвима у Русији. Предвидео је и минимални улог који сваки члан *друштине за приватну помоћ* треба да плаћа месечно. Саветовао је да се приређују беседе и балови у корист рањеника, и да се треба директно обраћати богатим људима за помоћ и потпору. За време рата, чланови би требало служити као болничари у ратним болницама, а болеснички нудиоци и нудиље у државним и приватним болницама.

Предложио је и да се, када се буде прикупио довољан број „драговољаца“, у београдској Варошкој и београдској Војној болници организују предавања за болничаре и нудиље, не сумњајући да ће „сви београдски лекари ставити своје услуге на расположење централном одбору“. Изразио је очекивање да ће се за драговољце-болничаре и нудиље јавити већина свештеника, калуђера и богословаца, затим учитељи и учитељице основних школа, професори средњих и великих школа и ђаци Велике школе, сви који у ратно доба не подлежу мобилизацији и да, када се буде направио списак од око 2.000 „драговољаца“, треба формирати веће групе „које би на смену практиковале у београдским болницама и са којима би 3 до 4 лекара свршило нужну спремност најдаље за два месеца“.

Владан је предложио и да *Централни одбор за приватну помоћ* пошаље поузданог човека у стране земље да купује оно што се од потребног прибора не може набавити у Србији и да врбују (стране) лекаре за службу у резервним болницама Друштва, да још у мирно доба начини са њима уговор, бирајући по могућности лекаре, који знају бар неки словенски језик, ако не знају српски, при чему се изасланик не би требао ограничавати само на докторе целокупне медицине, већ да ангажује и свршене медицинаре који још увек нису положили све ригорозуме на медицинским факултетима, а који би пристали да у српским приватним болницама раде као лекарски помоћници са скромнијом наградом. Владан је веровао да „ваља да се спремимо да можемо сместити и лечити 15.000 рањеника и болесника“. У то време је у Србији било око 100 лекара и лекарских помоћника. Рачунао је да „из аустријске Србије можемо рачунати на 45 лекара и 49 медицинара старијих година, од хрватских, словенских и бугарских лекара да ће нам притрчати у помоћ, које из братске љубави, која за добру плату још 50, те би било око 250 лекара и лекарских помоћника“, а рачунао је и да би се нашао и који странац, те би потреба у лекарима била донекле задовољена.

Предвидео је и оснивање *централног магацина* потребног приватној помоћи у време рата и *магацина по окрузима* који нису близу државне границе и направио је детаљан списак лекова, санитарског материјала, хране и свих других потрепштина за лечење и неговање рањеника, који би били депоновани у друштвеним магацинима.

Предложио је и да *Централни одбор приватне помоћи* код Владе издејствује право на бесплатну употребу државних пошта, телеграфа, превозних средстава и друштвених

зграда за „сваку преписку, депешу, аманет, путовање и смештање људи у служби приватне помоћи рањеницима и болесницима“.

Указао је и на неопходност да Централни одбор ступи у везу са управом Војног санитета „како би све било у договору са државном помоћи што год би предузимала приватна помоћ“. Веровао је да „од поштења, умешности, окретности и пожртвовања тих друштвених посленика при војсци највише зависи хоће ли приватна помоћ бити од вајде на самом бојишту или не“. Сходно својим искуствима током Француско-немачког рата, предложио је читав низ других мера у циљу ефикасније помоћи Друштва.

Владанова предавања оставила су тако снажан утисак да је одмах након што је завршено друго предавање (8. јануара 1876), *Одбор Грађанске касине* одлучио да преузме иницијативу да се предлог оствари па је позвао београдске грађане из свих кругова друштва, за које се могло претпоставити да ће се својски заузети за остваривање изнетог предлога да дођу на „приватни збор“ у Грађанској касини.

Збор је одржан 18. јануара 1876. године са циљем да се оснује *Српско друштво за приватну помоћ рањеницима и болесницима*. Позиву на „збор“ одазвао се велики број угледних грађана, Владан је поново прочитао делове свог другог предавања који су се односили на организацију Друштва. Велика већина присутних се сложила са Владановим предлогом за оснивање Друштва. Прихваћен је и његов предлог организације Друштва и предлог да се за председника друштва изабере Његово високопреосвештенство, г. Митрополит Михаило Јовановић.

Договорено је и да *Привремени одбор* изради нацрт *Статута* и да се што пре сазове нови збор на коме би се нацрт Статута размотрио и прихватио.

Два дана касније (20. јануара 1876) *Привремени одбор* је разматрао пројекат *Статута* друштва који је Владан припремио. Кад је 25. јануара 1876. године по старом календару (6. фебруара по новом календару), *Привремени одбор* сазвао нови збор у општинској дворани, почело се са уписивањем чланова и давањем прилога.

На збору су уз мање измене усвојена *Правила Главног српског друштва за приватну помоћ рањеницима и болесницима у време рата*, која је припремио др Владан Ђорђевић. Усвојен је и *проглас грађанству* који се завршава са „Живео Књаз, живео народ српски“.

Међутим, неки утицајни чланови Одбора „који су веровали да је у Србији династичка револуција на прагу“, нису прихватили тај предлог, па су тражили „да се у прогласу поправе неке стране речи“. Док је та група у другој просторији „поправљала стране речи“, један од присутних је предложио да се „замоли књаз Милан да се прими покровитељства над друштвом“. Предлог је једногласно прихваћен уз неколико одушевљених повика „Живео“. Владан је веровао да је тај предлог добар, јер би „друштво са Митрополитом као председником и Књазом као заштитником, за своју целу могло учинити сто пута више него без тога“. Нажалост, „комисија за поправљање страних речи“ се убрзо вратила у салу са својим „елаборатом“, али на чуђење присутних, међу туђинске стране изразе узела је израз „Живео краљ српски Милан М. Обреновић IV-ти, живео народ српски“. Држећи да нема „српскијег изрази од овога“, др Владан Ђорђевић је протествовао, али без успеха.

Митрополит Михаило Јовановић, први председник Друштва

После неколико дана размишљања, поднео је оставку на чланство због „тако нечувеног гласања у коме три бивша министра његове светлости ... гласају против усклика „Живео Књаз, живео народ!““. У образложењу оставке навео је да није хтео да одмах да оставку већ да „неколико дана размисли ... да доцније сам себи не би пребацивао да је у тренутку узбуђења учинио нешто што доцније не би могао правдати пред својом савешћу“, па након што је „зрело размислио, држао је да његова дужност као официра, као личног лекара Његове Светлости, као човека који овој земљи, што га је одхранила жели искрена добра у часу њена искушења, захтева од њега да даде оставку на рад у друштву“. Оставка се завршавала молбом председнику да оставку прочита на првој седници Одбора.

Тако се десило да је др Владан Ђорђевић, који је три пута без успеха иницирао оснивање Друштва, који је својим изврсним предавањима, тек у четвртој покушају успео да оснује **Српско друштво за приватну помоћ рањеницима и болесницима**, који је направио пројекат његове организације, дефинисао методе рада, написао нацрт „Устава“ који је усвојен са минималним корекцијама, разочаран поступцима групе људи који су од почетка друштво почели злоупотребљавати у политичке сврхе, дао оставку на чланство у тренутку кад је оно било тек основано и кад је требало да почне да ради на принципима које је управо он дефинисао. И поред нанете му увреде, кнез Милан је убрзо Друштву поклонио 1200 динара (вредност око 100 ћесарских дуката). Заштитница Друштва 30. јуна 1876. постала је кнегиња Наталија.

Министар војни казнио је Владана Ђорђевића са 8 дана гарнизонског затвора што је књигу *Црвен крст на белој застави* „објавио без његове дозволе“. У позадини била

Кнегиња Наталија, заштитница Друштва

је увреда Ј. Ристићу, кога је у књизи назвао „Књазом над Књажевима“. Казна је одмах била извршена.

Владан Ђорђевић је ипак био веома задовољан оним што је Друштво урадило у ратовима које је Србија водила.

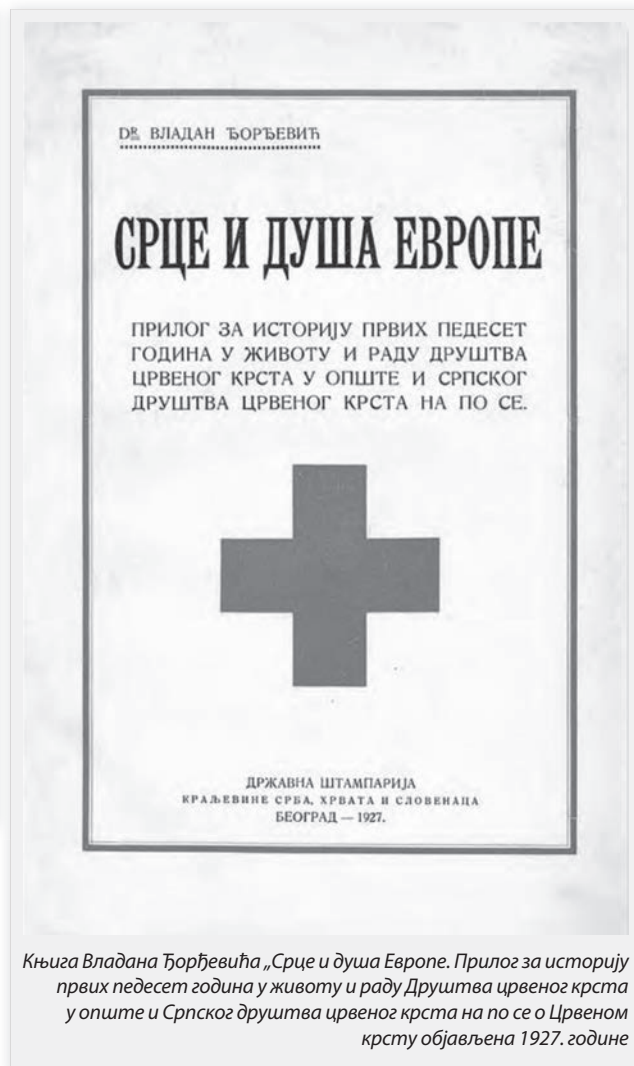
У српско-турским ратовима (1876/78), Српско друштво Црвеног крста је оправдало очекивања, па је Владан могао да каже: „од 25. 000 рањеника, колико смо их ... имали у првом српско-турском рату, није било ваљда ни једнога коме, поред државне, није указана и приватна помоћ“.

У „српско-бугарском рату 1885. године Српско друштво Црвеног крста, Српској војсци учинило велику помоћ, не само у разноврсном санитетском материјалу и другом болесничком прибору и новцу већ и у својим санитетским формацијама - санитетским колонама које је оно још у миру спремало за транспорт рањеника у рату“.

Говорећи на прослави 50. годишњице Српског лекарског друштва 1922. године, Владан Ђорђевић се осврнуо на друштва која је основао, међу којима и на *Српско друштво црвеног крста*, о коме је, очигледно са поносом рекао:

„Радујем се што данас могу констатовати да је ... Српско друштво црвеног крста, организујући српску приватну помоћ војном санитету у рату, и посредујући за приватну помоћ свега цивилизованог света, Србији учинило у пет ратова, за њене рањенике и ратне болеснике више него што је српска држава могла да учини, а за време катастрофе Светског рата, Српски црвени крст постаде једини представник српске државе за потлачену отаџбину и за њене заробљене синове у туђинским државама“.

Оцењујући улогу коју је Српски црвени крст одиграо у балканским ратовима и у Првом светском рату, др Лазар Генчић је с правом рекао да је на „почетку Светског рата наша војска имала мало свог материјала, да би и са негом својих многобројних рањеника врло рђаво прошла да не беше помоћи из магацина Српског црвеног крста“, па тако

Књига Владана Ђорђевића „Срце и душа Европе. Прилог за историју првих педесет година у животу и раду Друштва црвеног крста у опште и Српског друштва црвеног крста на по се о Црвеном крсту објављена 1927. године

„да др Владан у целом свом животу није ништа друго урадио сем што је основао Српско друштво црвеног крста, то би било довољно да га сви ми, који припадамо генерацији која је учествовала у друштвеним покретима, радовима па и ратовима, који су нас довели до ове снаге и величине, па и будућа покољења, имамо сматрати као једног од наших најпознатијих старијих раденика“, те да ће „оснивање Српског друштва црвеног крста остати... једна од највећих творевина др Владана“. И други су истицали велике заслуге Српског друштва црвеног крста и Владанове заслуге за његово оснивање.

На прослави 50. годишњице Друштва (1926) др Владан Ђорђевић је одржао предавање под називом „Срце и душа Европе. Прилог за историју првих педесет година у животу и раду Друштва црвеног крста у опште и Српског друштва црвеног крста на по се“, које је наредне године објављено као засебна књига.

Симбол племенитости и део српске историје - 106 година од смрти Др Елизабет Рос

Град Крагујевац и Црвени крст Крагујевац су 14. фебруара обележили 106. годишњицу смрти др Елизабет Рос и осталих чланица страних санитетских мисија, које су изгубиле живот у Првом светском рату помажући рањеним и болесним војницима у Крагујевцу.

Свечаном пријему у згради Градске управе су присуствовали представници Амбасаде Велике Британије, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Војске Србије, Међународног комитета Црвеног крста, Црвеног крста Србије, Универзитета, Шумадијског управног округа и Града Крагујевца. Присутне је у име града Крагујевца поздравио Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине града, који је подсетио на пожртвованост др Елизабет Рос и чланица британске лекарске мисије, које су у жеку епидемије тифуса одлучиле да дођу у Крагујевац.

Господин Мирослав Петрашиновић је рекао да у години, када смо тешко погођени пандемијом, саосећамо више него икад, са жртвама страних медицинских мисија, које су положиле животе за српске рањенике и мештане Крагујевца. "Град Крагујевац им је неизмерно захвалан и увек ћемо их се сећати".

Такође, о храбрости ових жена, говорио је војни аташе при амбасади Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске у Републици Србији, Ник Илић истакавши да је Елизабет Рос била једна од 400 доктора и медицинских радника из Велике Британије и Ирске који су се добровољно пријавили да дођу и помогну Србији.

Такође је изјавио да је захвалан Крагујевцу што негује успомену на британске, канадске и аустралијске хероине, које су у најгоре време дошле у Србију и жртвовале свој живот не за свој, већ за српски народ.

"Они су у нашем народу видели нешто што су већ носили у себи, велику љубав према слободи."

"Огромна жртва, коју је у Великом рату поднео српски народ, додатно је подстакла стране медицинске мисије да им помогну", изјавио је председник Црвеног крста Србије, проф. др Драган Радовановић.

"Оне су данас и неизмерна порука захвалности свим медицинским радницима и волонтерима, који су већ годину дана, између породице и пацијената, изабрали пацијенте", истакла је Невенка Богдановић, секретар Црвеног крста Крагујевац.

Мирослав Петрашиновић

проф. др Драган Радовановић

Војни аташе при амбасади Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске у Републици Србији пуковник Ник Илић

Припадници ОТИ "Др Елизабет Рос"

После пријема у згради Градске управе, на Варошком гробљу је одржан помен и положени су венци.

Прочитана је награђена песма, (на конкурс који је расписао Црвени крст Крагујевац) посвећена др Елизабет Рос – химна захвалности свим хуманитарним радницима.

Волонтери омладинске теренске јединице Црвеног крста Крагујевац "Др Елизабет Рос" су пре одласка на Варошко гробље, положили цвет на спомен - плочу др Елизабет Рос, која се налази у дворишту Црвеног крста Крагујевац.

Ника Илића је на месту војног аташеа заменио Саша Тоумз, који је убрзо по постављењу посетио Крагујевац и гробове др Елизабет Рос, Мејбл Дирмер и Лорне Ферис.

Британски војни аташе Саша Тоумз

145 година Црвеног крста Крагујеваца

Крагујевачки Црвени крст, највећа хуманитарна организација у Крагујевцу, ове године обележила је изложбом „Заробљено време“, 145 година постојања и деловања на територији града Крагујевца. Пре петнаест година захваљујући групи аутора на челу са уредником доктором Милутином Милутиновићем, објављена је монографија, 130 година Црвеног крста Крагујевца.

Овогодишњи јубилеј је био повод да се подсетимо колики је допринос дао господин Милутиновић и цитирамо делове увода из Монографије, који је он написао.

Бити члан Црвеног крста за њега је била изузетна част.

Изувода за монографију поводом 130 година Црвеног крста Крагујевац, чији је уредник био др Милутин Милутиновић за овај број часописа, а поводом овогодишњег јубилеја издвојили смо следећи текст:

„Црвени крст Крагујевац је основао своју организацију 1876. године, готово истовремено када је основана и она у Београду. Најагилнији иницијатор и први председник, био је угледни градски трговац Јован Спалајковић.

Организација Црвеног крста Крагујевац, прешла је 130-огодишњи пут делећи судбину града, Србије и Југославије. На том дугом путу дала је немерљив допринос хуманитарној делатности у свим ратовима тог времена: у српско-турским ратовима 1876. и 1877. године, у српско-бугарском рату 1855. године, у балканским и Првом светском рату 1912–1918. године у Другом светском рату 1941–1945. године, као и ратовима на просторима Југославије 1991–1999. посебно у помагању избеглицима које су поводом последњих ратова заплуснули Србију и Крагујевац. Не мањи хуманитарни допринос дао је Црвени крст Крагујевац у послератним и међуратним периодима учествујући у организованој помоћи сиротињи и ратној сирочади, деци и породицама која су остала без родитеља и хранилаца породице, учествујући у изградњи домова и обданишта, у акцијама борбе против туберкулозе (која је

дуго била традиционална болест у Крагујевцу) и других заразних болести, у подршци раду женских добротворних друштава: „Шумадијском колу српских сестара“, Крагујевачком женском друштву, Друштву „Кнегиња Зорка“, Друштву „Милосрђе“, Друштву „Племенитост“, друштвима: „Кора хлеба“, „Сиротан“ и другим.

Црвени крст Крагујевац је увек био међу првима тамо где је требало помоћи материјално и морално, настрадалима и угроженима од поплава (које у безводном Крагујевцу нису биле реткост), у превазилажењу последица земљотреса, жртвама у експлозијама у Војно-техничком заводу и Арсеналу и другим елементарним и временским непогодама. Крагујевачки Црвени крст учествовао је и у свим хуманитарним акцијама организација Црвеног крста других градова и крајева на целој територији Србије и Југославије: несрећама у рудницама и фабрикама, у помоћи народу Црне Горе и Македоније поводом катастрофалних земљотреса, у саобраћајним несрећама и свуда где је било настрадалих, унесрећених, гладних и неодевених, па и у сакупљању помоћи за настрадале у другим земљама: у Француској, Енглеској, Индији и Вијетнаму...

Много је ратова и невоља прошло преко ових простора, остављајући за собом трагичне последице, и много је беспримерних пожртвовања уложено у превазилажење ратних страха и последица послератних патњи, много је истакнутих појединаца и читавих генерација несебично улагало напоре у раду Црвеног крста.

Монографија „130 година Црвеног крста“. Која се овом приликом појављује у јавности, по обиму није велика књига, али је достојно забележила оно највредније у раду Црвеног крста Крагујевац, у мери у којој је то било могуће. Она сумира вишедеценијски труд и остварења, а она су несумњиво велика. Њена намена је, да савременим генерацијама, на примерима старијих генерација, да пример за углед и пробуди унутрашњи хуманизам и жељу, да мотивише за нова прегнућа у хуманитарном

раду. Она има за циљ да укаже на нове правце и нове могућности ангажовања хуманих људи и организација примерено савременим цивилизацијским околностима, достигнућима али и опасностима које модерна садашњост доноси, па и потребу прилагођавања и усаглашених ангажовања Црвеног крста. Јер савремена цивилизација носи и савремене опасности: ратна разарања неслућених димензија, тероризам у најморбиднијем облику поред природних катастрофа, земљотреса, поплава, урагана и глобалних епидемија, које настају услед климатских поремећаја и последица неограниченог техничког и технолошког развоја човечанства и неконтролисане употребе најновијих научних достигнућа. Жеља је издавача

и аутора, да ова књига пробуди код савремених читалаца исти онакав ентузијазам какав је покретао њихове претке, да им буде путоказ за њихову делатност у будућности.

(Из монографије „130 година Црвеног крста Крагујевца“)

„И данас оно што крагујевачки Црвени крст ради тј. његови волонтери и запослени, може бити пример свима да водимо рачуна о онима који имају слабију здравствену заштиту и материјалне проблеме, због чега не могу да живе достојанствено. На нама је обавеза да таквим људима помажемо и градимо друштво утемељено на бризи за човека“, истакао је председник Црвеног крста Крагујевац, примаријус др Стеван Китанић, поводом овогодишњег обележавања Недеље Црвеног крста.

Допринос Милутина Милутиновића (1933–2014) великог просветара и доктора књижевних наука развоју здравства Крагујевца

Љубиша Милојевић¹, Невенка Богдановић¹, Иван Милојевић², Игор Милојевић³, Ненад Ђоковић³

¹ Црвени крст Крагујевац

² Клиника за ОРЛ, Универзитетски клинички центар Крагујевац,

³ Клиника за ортопедију и трауматологију, Универзитетски клинички центар Крагујевац

Емпиријско искуство указује на велики број писаца различитих професија који су обрађивали теме из области медицине.

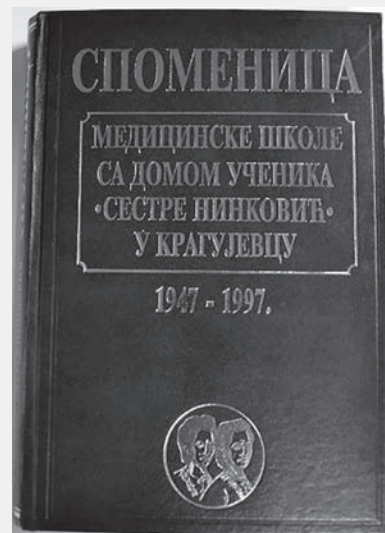
Циљ овог рада је провера и потврда хипотезе да су и великани других наука пружали крупне доприносе развоју здравства уопште, посебно Крагујевца, као што је то чинио велики просветар, сјајан педагог, доктор књижевних наука, иначе угледан писац лепе књижевности, уважаван новинар, уз све то врло вољени професор и директор више школа, МИЛУТИН МИЛУТИНОВИЋ, који је творац бројних научних радова из историје медицине, уредник више здравствених монографија и других дела из области која су у фокусу имала снажно подизање здравствено-просветне културе становништва овог региона доводећи превенцију болесних у адекватну равн са куративним лечењем, али и знаменити креатор других значајних постигнућа ове области.

Потенцирамо његово важно учешће у обликовању обимне Споменнице Медицинске школе са домом ученика „Сестре Нинковић“ основане 1946. године у Крагујевцу, најпре као једногодишње, ниже медицинске школе са задатком образовања недостајајућих кадрова: болничара, бабица, медицинских сестара, у ратом изнуреном граду, пуном озбиљних рањеника, али и тешких заразних болести као што је била високо смртоносна туберкулоза, трбушни тифус, сифилис и друге. Она већ идуће године прераста у трогодишњу школу и њоме руководи једини крагујевачки специјалиста пнеумофизиологије др Зоран Мишић. Он је иначе, обављао истовремено и функцију шефа антитуберкулозног одељења у болници, која је тада имала само дванаест специјалиста других грана. Они су сви обављали наставу у новоформираној школи. Додуше, још десет доктора медицине су радили на другим задацима у вароши која се полако опорављала, али ова статистика јасно показује како је било тешко разрешити тадашње здравствене проблеме.

Милутин Милутиновић је, такође, учинио огромну потпору реализацији пројекта, који се састојао у проучавању и писању капиталног дела: „150 година развоја крагујевачке болнице“, најстарије цивилне установе ове врсте у Србији). Основана је 1860. године, прошла голготу страшних ратова, разне пандемије и

проф. др. сц Милутин Милутиновић

друге несреће да би данас, као Универзитетски клинички центар заједно са Факултетом медицинских наука, изшколовали многе кадрове и чували здравље свога народа.

Такође, Милутин Милутиновић је био један од кључних људи писања и објављивања значајне књиге, више крагујевачких аутора: „Крагујевцу на дар“. Тиме су се одужили грађанству што су кроз све своје спроведене самодоприносе изградили, између осталог, просветне и здравствене институције, које су битно промениле квалитет живота, створиле потпуније услове школовања и далеко сигурније здравство.

Црвени крст Крагујевац, је најстарија црвенкрсташка организацију у Србији ван Београда. Милутин Милутиновић је у њој био активан још из средњошколских дана. Велики филантроп Милутин Милутиновић је у циљу повезаности деловања просветних добротинитеља и лекара, пре свега СЛД, успео да подигне елементе хуманости на високи ниво. Био је један од уредника монографије „130 година Црвеног крста Крагујевца“. Успео је да пронађе многа документа изгубљена током ратова, и сачува их за историју Црвеног крста.

Посебно је инспиративно деловао на формирање актуелног часописа Црвеног крста Крагујевац „У служби хуманости“, где нам је његово искуство било од непроцењиве вредности.

ЗАКЉУЧАК

Можемо закључити да је овај истакнути просветар Шумадије и Србије, јако обогатио својим стручним и научним радовима како школство, тако и историју медицине овог краја. Повезујући изузетно цењене обе делатности, он је преко Црвеног крста, све ове активности подигао на највиши ниво и ваљан је егзамплар кога треба чувати трајно.

Ми који смо са њим практично сарађивали и користили његово огромно знање и искуство, бићемо му, због тога, захвални вечито.

Допринос медицинских радника, волонтера Црвеног крста Крагујевац, на смањењу негативног утицаја епидемије COVID-19

Невенка Богдановић¹, др Љубиша Милојевић¹, Иван Милојевић², Игор Милојевић², Ненад Ђоковић³

¹ Црвени крст Крагујевац

² Клиника за ОРЛ, Клинички центар Крагујевац,

³ Клиника за ортопедију и трауматологију, Клинички центар Крагујевац

Недовољно препознат и недовољно коришћен ресурс је добровољни волонтерски рад, тј волонтерство и волонтери.

Волонтери су снага која може придонети подизању стандарда као ресурс и потенцијал за разне сегменте услуга у здравственим установама, не само услуга које се тичу лечења, већ и услуга које се не тичу медицинског поступања према пацијенту.

Волонтери су дали и дају незаменљив допринос крагујевачким здравственим институцијама од избијања новог коронавируса (SARS-CoV-2) у свету и Републици Србији.

Да би волонтери дали квалитетан допринос, нужно је је било поштовати промишљене и системски разрађене кораке при укључивању волонтера у здравствене установе, а посебно издвајамо проналазак, селекцију, едукацију, укључивање и праћење волонтера.

Зависно од волонтерске позиције, потребно је одредити нужна знања и вештине.

Од почетка године до јула месеца 2021. године 22 волонтера, било је укључено као помоћ здравственом систему у процесу имунизације грађана. Они су „поклонили“, 17.941, сат волонтирајући на пункту за вакцинацију, где је дневно вакцинисано по 500 особа.

Волонтирање је добровољно улагање личног времена, труда, знања и вештина, којима се обављају услуге или активности за добробит друге особе или за заједницу, а обављају их особе на начин предвиђен Законом о Црвеном крсту Србије без постојања услова исплате новчане награде или потраживања друге имовинске користи за обављено волонтирање.

Здравствене установе могу бити организатори волонтирања.

У Универзитетском клиничком центру Крагујевац, 85 волонтера Црвеног крста, од тога 25 лекара и два апсолвента медицинског факултета, неуморно поклањају

своје време и знање помажући својим искуснијим колегама на следећим клиникама: за пулмологију, гинекологију и акушерство, нефрологију, хематологију, инфективне болести у ковид јединицама и у службама: за снабдевање крвљу и крвним производима, за фармацеутску здравствену делатност, за организацију, планирање, евалуацију и медицинску информатику и у Служби за техничке послове.

За све волонтере осигурана је примерена стручна помоћ и надзор над њиховим радом.

Пре волонтирања у Универзитетском клиничком центру, било је обавезно склапање уговора са Црвеним крстом и потписивање Етичког кодекса.

Већ скоро четири деценије здравствени, социјални и радници запослени у другим државним институцијама, волонтирају у акцијама Селу у походе, ни COVID-19 их није спречио, да реализују пет акција и посете мештани села, који им верују и на које су извршили позитиван утицај у циљу очувања здравља пре свега најстарије популације.

Посета пре свега лекара волонтера, утиче на повећање самопоуздања и самопоштовања мештана села (долазе им доктори у село), након посете боља је социјална интеракција, смањена је депресија, анксиозност, појачана имунизација, побољшане родитељске вештине, прехрана и однос између болесних и здравствених радника.

Искуснији здравствени радници, уочавају позитиван утицај на процену сопственог здравља, када су укључени у волонтирање.

Проф. др Горан Димитров председник Македонског Лекарског Друштва, др мед Данијела Вучковић, проф. др Ранко Голијанин, председник подружнице СЛД Крагујевац, др мед Јасмина Живановић Милошевић, др мед Љубиша Милојевић, потпредседник Црвеног крста Крагујевац, др мед Милош Тодоровић, Стојанка Лековић и др Стелиос Коувалис, Клиника Yatropolis - Атина, члан борда форума лекара Југоисточне Европе.

Едуковани волонтери Црвеног крста пружају: психосоцијалну подршку, информацје о правима, разговорају о потребама, посредују, повезују, помажу и повремено реализују индивидуалне контакте са осетљивим групама и редовно дају препоруке у циљу унапређења здравља и сигурности.

Повратне информације везане за волонтерски рад била су важна смерница за унапређење квалитета живота пацијената и социјално угрожених грађана.

Да би волонтери на педијатрији могли олакшати дане најмлађим пацијентима била је потребна мала донација у играчкама и дидактичком материјалу.

Волонтер Универзитетског клиничког центра у Крагујевцу, Милош Тодоровиће је до краја септембра 2021. године, сакупио 1812 волонтерских сати, нешто мање од своје колегинице, волонтерке Јасмине Живановић Милошевић, чијим речима упућеним управи Црвеног крста, желимо да завршимо ову презентацију: „Хвала Вам, верујем да ћу и даље својим волонтерским радом оправдати ваше поверење, и што боље помогнем нашим пацијентима и тако победимо вирус COVID-19“.

Незаустављива доброта - поглед на 2021. годину кроз фотографије

Учесници вежбе "Систем 2021"

Вежба "Систем 2021"- збрињавање повређеног

Вежба "Систем 2021"- евакуација повређених из рушевина

Градоначелник Крагујевца Никола Дашић, секретар ЦК Крагујевац Невенка Богдановић, Ген. секретар ЦК Србије и Бојан Јоцић државни секретар МУП

Екипа прве помоћи ОТЈ "Др Елизабет Рос" - учесници вежбе "Систем 2021"

Екипа прве помоћи ОТЈ "Др Елизабет Рос"

Вежба "Систем 2021"

Екипа подмлатка прве помоћи Црвеног крста Крагујевац

Волонтерка ОТЈ "Др Елизабет Рос" на летњој акцији ДДК

Летња акција ДДК

Акција "Селу у походе" - Поскурице

Акција "Селу у походе" - Поскурице

Акција "Селу у походе" - Поскурице

Акција "Селу у походе" - Влачка

Донација воћа и поврћа за кориснике топлог оброка

Волонтери у акцији компаније Лидл и Црвеног крста "Мала дела су велика ствар"

Волонтери ОТЈ на акцији "Отворени дан" Војске Србије

Млади волонтери у акцији Црвеног крста "Добри телефон"

Позив младим волонтерима

„Цивилизација значи да помажемо једни другима од човека до човека, од народа до народа“

Анри Динан

Поштовани читаоци,

од 1876. године, симбол Црвеног крста познат је у свету. Настао је на иницијативу Анрија Динана као одговор на страхоте битке код Солферина у северној Италији (1859), желео је да Црвени крст пружа помоћ рањеним и болесним војницима. Током времена фокус рада Црвеног крста се мењао и даље развијао, али су принципи остали до данас исти: Ми радимо да спречимо и ублажимо људску патњу било када и било где. Непристрасни смо и не правимо разлику по националности, раси, вери, социјалној припадности или политичком уверењу. Ми смо неутрални и уздржавамо се од учешћа у непријатељствима, у било ком тренутку, било да су политички, расни, верски или идеолошких сукоби. Стојимо уз власт у њиховом хуманитарном раду, али задржавамо независност како би у сваком тренутку могли да делујемо у складу са принципима Покрета Црвеног крста и Црвеног полумесеца. Од тада до данас, раде наши стално запослени и волонтери уз слоган – „На радост помоћи“. Идеја о хуманости, непристрасности и неутралности у пружању подршке одређује нашу активност, као део највеће хуманитарне организације у свету. Црвени крст и Црвени полумесец постоје у 192 земље широм света.

Када наступе ванредне околности природно је да наступају и нови приоритети, а један од њих је свакако мобилизација друштва и успостављање мрежа солидарности и подршке грађанима, посебно оним најугроженијима. Упркос физичком удаљавању које појава болести КОВИД 19 изискује, људи су налазили начине да се међусобно повезују и једни другима помажу, настојећи да ступе у контакт са оним члановима заједнице који су изложени највећим ризицима. Запослени са великим личним залагањем су помогли у раду организације и уз подршку волонтера урадили изванредан посао. Тиме су показали

колико је важан рад Црвеног крста и после 145 година. Овај рад је подстицај и обавеза да и убудуће служимо људима, да будемо ту да спречимо и ублажимо патњу. Само кроз рад запослених и волонтера идеја Црвеног крста је испуњена животом – „Различитост у јединству“.

Помагање другим људима може бити невероватно корисно. То је једна од порука коју шаље Црвени крст у жељи да се раду организације прикључи што већи број волонтера. Ако тражите хуманитарни посао између школе и факултета, или желите да унесете нову боју у своју свакодневицу, можете се укључити у волонтерски рад Црвеног крста. Постоји много добрих разлога зашто желите да се повежете са другим људима. Неки траже људску равнотежу у свом ујурбаном, захтевном радном животу. Други не желе да зароне одмах у своје задатке после школе, већ више воле да помогну.

Волонтери уче ствари које их лично охрабрују и обогаћују. У раду са различитим људима и у тимском раду тренирају вештине комуникације и сарадње. Свој живот продубљују додатним знањем на семинарима и едукацијама, а нове перспективе и знања испробавају директно на делу. То јача самопоуздање, шири видике и даје волонтерима свих узраста важне импулсе за разнолик живот. А они који се усуде да буду јединствени, могу да упознају и друге културе током међународног волонтерског рада и друже се са људима из целог света.

Доживите директно оно што постижете својом посвећеношћу; преузмите одговорност за друге људе; стекните практичан увид у различите области рада Црвеног крста; стекните нове вештине или унапредите постојеће. То су људи који траже нове задатке, нову инспирацију за цео живот. Сви су они срдечно позвани да се укључе у неку од активности Црвеног крста. Срдечно поздрављамо и старије који већ раде или су у пензији а желе да нам пренесу своје драгоцено искуство али и да стекну неке нове личне утиске.

Ако имате између 18 и 28 година и желите да будете волонтер Црвеног крста, наредних годину дана, предајте своју прјаву на мејл адресу kragujevac@redcross.org.rs. Не пропустите прилику да откријете нове пројекте и програме

Желимо вам здрав и успешан живот

Црвени крст Крагујевац

Саветовалиште за неформалне неговатеље зависних особа

Град Крагујевац први је град у Србији који је подржао наставак пројекта за породице које негују своје чланове оболеле од деменције.

Наиме, при Црвеном крсту пре шест месеци почело је са радом Саветовалиште за неформалне неговатеље дементних особа.

Деменција има посебне карактеристике и фазе развоја и може дуго трајати.

Циљ Саветовалишта је адекватна брига и нега оболеле особе, спречавање неговатељског стреса, психосоцијална помоћ и давање осталих савета за свакодневни живот.

На иницијативу Светске здравствене организације сваки септембар обележава се као месец борбе против Алцхајмерове болести.

Циљ обележавања Светског дана борбе против Алцхајмерове болести јесте скретање пажње јавности о значају болести, потешкоћама и изазовима у дијагностици, лечењу, као и потребама и проблемима са којима се оболели и њихове породице свакодневно сусрећу.

Деменција представља стечени губитак интелектуалних способности са поремећајем памћења, мишљења и понашања који ометају професионалне свакодневне активности.

Ове особе упућене су на помоћ и негу своје породице.

Светски дан борбе против Алцхајмерове болести први пут је обележен 21. септембра 1994. године када су се удружења за борбу против ове болести и друге организације широм света ујединиле у напорима да се подигне свест о болести и њеном утицају на породице, заједнице и нације. Болест је описао немачки психијатар Алојз Алцхајмер 1906. године.

Црвени крст Крагујевац организовао је предавање везано за деменцију и том приликом присутнима су подељена кратка упутства о уређењу дома дементних особа, исхрани, које вежбе радити са њима, као и како да неговатељи сачувају себе и своје здравље како би могли да помогну онима којима су потребни.

Тим поводом докторка Сузана Перовић, која је и волонтер Црвеног крста Крагујевац и учествује у Саветовалишту за неформалне неговатеље, је 21. септембра гостовала је у Мозаику на РТК и причала о Алцхајмеровој болести.

Саветовалиште за неформалне неговатеље у Крагујевцу до сада је имало 35 позива у којима су се јављали неговатељи који брину о дементним особама и тражили помоћ у виду разговора и савета како да помогну себи и особама које негују.

Са њима разговара и даје им бесплатне савете психолог и психотерапеут Невенка Богдановић.

Саветовање је индивидуално и групно. Ако сте неговатељ особе оболеле од деменције и желите подршку да лакше носите бреме које Вам је "она" наметнула можете позвати број 034/334-820 сваког радног дана од 9 до 13 часова и заказати бесплатно саветовање у термину који Вама одговара.

Поред саветовања Саветовалиште организује едукације, трибине, предавања, истраживања, а израда приручника о деменцији је у току.

Алцхајмерова болест није разлог да се повлачите или кријете у себе. Што је више људи у вашој околини упознато са ситуацијом, то ћете лакше наићи на разумевање, помоћ и подршку.

Срце, симбол саветовалишта за неформалне неговатеље

Лого Саветовалишта за неформалне неговатеље

Добри телефон

Телефонски центар намењен пружању психолошке прве помоћи, информација и психосоцијалне подршке превасходно старијим особама и особама са инвалидитетом

У оквиру пројекта „Јачање отпорности старијих особа и особа са инвалидитетом током COVID-19 и будућих криза“ у Крагујевцу је 15. марта почео са радом Телефонски центар намењен пружању психолошке прве помоћи, информација и психосоцијалне подршке превасходно старијим особама и особама са инвалидитетом којима је таква помоћ потребна.

Циљне групе рада телефонског центра су угрожене старије особе и особе са инвалидитетом као и неформални неговатељи, независно од њиховог територијалног распореда.

Функционисање центра заснива се на раду волонтера који, након проласка обуке из психолошке прве помоћи организоване од стране Црвеног крста Србије раде на телефонским линијама за помоћ.

Сваког радног дана, у период од 10 до 14 сати, старији крагујевчани позивају „Добри телефон“ 034/364-330 и своје бриге и недоумице деле са волонтерима Црвеног крста, који им путем разговора, давања информација, или путем упућивања или повезивања са другим институцијама

помажу у превазилажењу ситуације у којој се налазимо услед вируса корона.

Током разговора волонтери на телефонским линијама:

- Пружају психолошку прву помоћ старијим особама и особама са инвалидитетом и њиховим неформалним неговатељима којима је та врста помоћи потребна
- Пружају релевантне, тачне и неопходне информације везане за епидемију, мере заштите, имунизацију, али и заштиту од насиља кроз пружање информација о службама које пружају подршку и заштиту, и проналажење подршке у случају насиља, заштиту менталног здравља и проналажење професионалне подршке онда када је то потребни
- Упућују кориснике на стручне и професионалне службе подршке када се процени да је то неопходно.

На телефону већином дежурају старији волонтери, а њихово искуство и вештине које су усавршили током живота им помаже да разумеју проблеме других људи.

Иначе истраживања показују да су старије особе које волонтирају, задовољније, а у поређењу с вршњацима који не волонтирају, имају и смањен ризик од ранијег mortalитета.

Волонтерке Милка Игњатовић и Снежана Ђурић, пружају психосоцијалну подршку старијим лицима и лицима са инвалидитетом на "Добром телефону"

Изложба "Заробљено време"

Поводом Међународног дана људских права, Црвени крст Србије и Међународни комитет Црвеног крста, уз помоћ и подршку Скупштине града Крагујевца су 9. децембра у Свечаном салону Градске управе, остварили изложбу уметничких радова чланова породица несталих која је резултат заједничке сарадње Црвеног крста Србије и Међународног комитета Црвеног крста на пројекту психосоцијалне подршке и подршке менталном здрављу покренутом у Црвеном крсту Крагујевац за породице несталих лица из сукоба 90-их прошлог века.

Породице су радиле на изради уметничких цртежа посебног значења и значаја, на „сатовима“ који симболизују не само идентитет њиховог несталог сродника, већ и тешко бреме чекања.

На изложби "Заробљено време" представљено је 17 цртежа на сатовима, на којима се виде прекинути животни планови, започети послови, недовршене приче...

Породице желе истину и подизање свести шире јавности о значају проблема који деценијама није решен.

Изложби су претходиле уметничке радионице психосоцијалне подршке одржане у организацији Црвеног крста и Међународног комитета Црвеног крста.

По мишљењу секретарке Црвеног крста Крагујевац, Невенке Богдановић, која је иначе психолог, овом изложбом направљен је велики искорак, а ово је први пут у Србији да се о проблему несталих говори и кроз уметност.

"Породице несталих живе у стању неспецифичног бола који се у психотерапији зове „залеђена туга“. Они се нису опростили од својих вољених и за нас који радимо са таквим породицама је ово један од најтежих задатака. Овом изложбом смо успели да их оснажимо, да своју причу претворе у слике и да кроз тај уметнички рад ослободе своју „залеђену тугу“. Они морају да наставе да живе даље и да чекају истину, каква год она била", изјавила је Невенка Богдановић.

Изложба "Заробљено време" била је отворена за грађане до 16. новембра, а из Међународног комитета Црвеног крста су истакли да ће уметнички радови породица несталих бити представљени и у другим градовима, као и у међународним институцијама.

Према подацима МКЦК на ратом захваћеним подручјима у бившој Југославији у последњих 30 година пријављен је нестанак скоро 35.000 људи, а још увек се трага за око 10.000 несталих.

Изложбу је отворио Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине Града Крагујевца, а изложби су говорили Јелена Стијачић, шефица Регионалне делегације МКЦК у Београду и Љубомир Миладиновић, Генерални секретар Црвеног крста Србије.

"Тридесет година након избијања првог сукоба на простору бивше Југославије, породице несталих још увек трагају за својим најмилијима. Патња оних које су остали за њима, породица несталих, често је акутнија од већине патњи које је нанео сам рат. Не знајући где се налазе муж, син или отац, патња траје све док се нестало тело не пронађе. Тек при сусрету са породицама несталих почиње да се схвата њихова мука и размере њихове бескрајне патње.

Брзина решавања питања несталих и пружање одговора породицама шта се десило са њиховим сродницима је недопустиво спора, а протоком времена бол породица се не смањује. Напротив, овај незавршени бол спада у најтежу врсту емотивног бола и проузрокује тешке трауме и патње. Породице живе у тешком болу неизвесности и једина им је жеља да пронађу тело и кости својих најмилијих. Има ли ишта страшније од тога?

Време као симбол и основни мотив радова, време које тече у неповратном смеру симболизује не само неповратни след који се протеже у прошлост и у будућност, већ и тешко бреме чекања, а многе породице нису дочекале одговоре већ су и саме подлегле протоку времена, скрхане болом и болешћу, које је на крају однела смрт.

Време је за хуманост и саосећање са онима који још увек траже своје најдраге јер им ништа друго не преостаје, јер немају избора но да се уздају у време које долази да им донесе одговоре, ако им већ никад неће залечити дубоке ране и бол са којима живе."

Јелена Стијачић
шефица Регионалне делегације МКЦК у Београду

"Питање несталих особа је питање продужене и неспецифичне туге која траје већ дуги низ година. Породице које су суочене са овом ситуацијом не само да су изгубиле једног или више чланова, оне нису успеле да заврше процес туговања, нису успеле да се опросте од својих најмилијих, нису успеле да сахране посмртне остатке, па живе у бесконачно дугом дану који траје близу тридесет година. Живе у ишчекивању и нади да ће добити одговоре и да ће моћи да се опросте од мајке, оца, сунуга/супруге, сина, ћерке, унука/унуке.

Ове породице живе поред нас, живе у нашим срединама и заједницама и зато је потребно да отворимо очи, да отворимо наша срца и покушамо да утичемо на "време" да пружимо подршку да се њихова патња смањи, да се њихови захтеви што пре реше, да сазнају истину и добију одговоре и на крају да им се омогући да имају место на коме могу да упале свећу.

Овом изложбом Црвени крст Србије је желео да скрене пажњу на проблеме са којима се породице суочавају, да

апелује да се захтеви породица што пре реше, а ова порука се шаље из града Крагујевца, града који негује сећање, солидарност, хуманост и отвореност. Сваки овај сат на изложби представља једну особу и њен глас да "је време" да се врате породици, да "је време" да се неизвесност смањи, да "је време" да се нешто учини.

"Време је" да се врате кући својој породици."

Љубомир Миладиновић

Генерални секретар Црвеног крста Србије

Јелена Стијачић, шефица Регионалне делегације МКЦК

Љубомир Миладиновић, Генерални секретар ЦК Србије

Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине града Крагујевца

Изложба "Заробљено време"

Учесници радионице израђују радове

Учесници радионице израђују радове

Учесници радионице израђују радове

ZAJEDNO SMO
#NEZAUSTAVLJIVI

TOGETHER WE ARE
#UNSTOPPABLE

145 година

 Црвени крст Крагујевац

1876
2021